Hatodik évfolyam. 111-dik szám. Kolozsvártt, 1876 kedd május 16.

Előfizetési díj.

Vidére postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	16 frt
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr

Egyes szám ára 7 kr.

Megjenik mindennap, az ünnepeket követó napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus dem Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Budapest szervitatér 5. sz. Braun Ede hirdetményi ügynöksége, Józseftér 10. sz. 1 emelet

Nyilttér czikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Fötér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

a

„KELET“

politikai és közgazdasági napilap

hatodik évfolyama második évnegyedére.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Egész évre	16 frt
Félévre	8 frt
Negyedévre	4 „
Egy hóra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerűbben postautalványnyal alólirt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés utá tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet“ kiadója.

Kolozsvár, 1876. máj. 15.

— A szabadelvü pártban kitört szakás sokkal nagyobb fontosságu politikai élünkben, hogy sem felesleges volna arra ismételten visszatérnünk.

A válság, a mint azt a dissidensek nyatkozataiból kivehetni, legkevésbbé sem vo előkészitve, nem is idézték elé fontos el ellentétek, hanem puszta formai kérdés, illetőleg a ministerelnöknek azon egszerü kivánsága, hogy a kiegyezés alapelei felől adott felvilágositását szivesked jé pártja aként venni tudomásul, hogy aból következtetést vonhasson a ministerin arra is, ha van-e hajlandósága a pártnak az alapelveiben megismertetett szrzódést is elfogadni.

Tagadhatatlan, hogy a kérdés ilyen feevése a párt tagjait kényszerhelyzetbe hozta annyiban, hogy egy interpellatióra adott válasz tudomásul vétele által egy, még csak körvonalaiban ismert szerződés elfogadására köteleztettek. Formailag tehát kifogásokat tehetni az eljárás ellen, s a ki annyira barátja a formáknak, jogosult volt ellenmondása, s minthogy a tudomásul-vétel bizalmi kérdésként állittatott fel, a pártból való kilépése is.

Földi dolgok mértéke azonban soha sem lehet az absolut jó, hanem mindig a fenforgó viszonyok között a legkevésbbé rosz, s igy a fenforgó esetben is nem az a kérdés, hogy helyes volt-e egy interpellatió tudomásul vételével arra kötelezni a pártot, hogy a szerződést is elfogadja, hanem az, hogy volt-e szüksége a kormánynak tájékozást szerezni a párt tagjainak nézetéről az alapelveiben felmutatott szerződést illetőleg, vagy pedig nélkülözhette volna-e a kormány az ország érdekeinek veszélyeztetése nélkül a felvilágositást.

Azt hisszük, hogy minden józan elme csak azt felelheti, hogy lett légyen a Tisza Kálmán vagy bárki más ministeriuma, de mint fenálló kormány egy hétig sem élhetett tudatlanságban az iránt, ha valjon áll-é vagy bukik? A szövegezett törvényjavaslatok tudvalevőleg csak az öszön lesznek előterjeszthetők s ez ideig jobb egy kormánynak megbukni, mint kétségben lenni fennmaradása iránt. Az interpellatió csak alakja volt a ministerelnök által pártjához intézett azon barátságos kérdésnek: Barátim! itt állanak alapelvei a kötendő szerződésnek, tárczám kötöttem hozzá, mondjátok meg őszintén: hajlandók vagytok-e elfogadni, hogy most tudjam kivánságtokat elhagyjam-e helyem, hová a Király és a ti bizodalmatok ültetett?“ Ily kérdést jogában állott a vezérnek pártjához intézni. Egy kormány, mely ad valamit magára s az általa vezetett ország érdekeire, nem játszhatja egy féléig a Mahomed koporsóját.

Nézetünk szerint tehát vagy csak pillanatnyi makacssági roham okozta a képzelt zsarnokoskodás miatt a pártszakadást s ekkor nem érdemli, hogy a közvélemény komolyan számba vegye; vagy pédig Tisza Kálmán eljárása csak roszul választott ürügy a kilépésre, s valamely határozott irány vezérli e férfiakat.

Az utóbbi esetben igényt tarthatnak oly mértékben a figyelemre, mint a mily mértékben tisztában vannak czélzataikkal, s férfias elhatározásuk van azok megvalósitására.

És ez az, a mit legkevésbbé tanusitott eddig az uj párt. Nyilván való, hogy maguk megijedtek saját tettüktől. Váltig állják, hogy továbbra is tagjai maradnak a szabadelvü pártnak, holott a szabadelvü pártnak szintugy, mint a régi Deákpártnak az 1867-iki kiegyezés, létkérdésévé lett az uj szerződés. Ha tehát mégis a szabadelvü pártba való visszatérésünk nyitva akarják hagyni az ajtót, czéljuk csak hiába való demostratió az uj szerződés ellen, a mi pedig egy uj pártnak kissé nevetséges jogalap.

Biztositsák az urak a nemzetet, hogy előnyösebb szerződést kötnek Austriával, mi leszünk az elsők, kik lelkünk egész meggyőződését támogatásukra ajánljuk fel, addig azonban ne vegyék rosz neven, ha egész mesterkedésüket farsangi comoediának nézzük.

— **A képviselőház** május 11-én az 1872-diki zárszámadások tárgyalásával foglalkozott. Nagy vitát támasztott a Kund-féle ügy, mely abból áll, hogy a Kerkápoly volt-pénügyér a Kund-telket megvette oly czélból, hogy az uj épületet a katonai hatósággal a nevezett telken épitendő épületért kicserélje; ebből a tervből azonban nem lett semmi, s a telek lesállott értékben az állam nyakán maradt minthogy Kerkápoly e vételt fölhatalmazás nélkül, a tulkiadásokból eszközölte, Csávolszky azt inditványozta, hogy tagadják meg a fölmentést. A ház azonban, mely Kerkápoly jó z ándokáról meggyőződött, Csávolszky inditványát nagy többséggel elvetette.

— **A képviselőház** f. hó 13-án befejezte a 72-ki zárszámadásról szóló jelentés tárgyalását s más egy pár tárgyat is elintézett: többi közt a ház könyvtárának gyarapitására jövőre is megszavazták az eddigi összegeket.

BELFÖLD.

Küküllőmegye, 1876. május 10.

(Megyei közgyülés).

Mi nálunk is csak ugy van és nem különben mint másutt, ragaszkodunk az önkormányzati jogokhoz, hiuságunk kielégitéséhez tartozik, hogy ama jogok gyakorlataira hivatott testületnek tagjai legyünk, de már ott, hol e jogokból folyó kötelességek hivnak, rendesen elfog a zsibbasztó közöny, s csak kiváló párt, avagy személyes érdekekkel kapcsolatos kérdések inditnak jogaink gyakorlására, s a közügy nevében vivott küzdelmeink, rendesen ez vagy amaz érdekeink érvényesitésének törekvésébe találják fel mozgató erejüket . . . No de ne tovább, forduljunk el e képtől, ne mélyedjünk el bővebb szemléletébe, hiszen a közélet általános koros bajainak összeszövődött szálait ugy sem birnók szétfejteni és sem a dolog rendét megváltoztatni; — a mit előzményül különben mondani akarunk, csak annyi, hogy a mai és tegnapi napon folyt rendes tavaszi közgyülésünk a tagok nagyon is csekély számának jelenlétében folyt le, és a melynek tárgyairól az alábbiakban találnak értesitést a „Kelet“ olvasói.

A felolvasott és elismeréssel fogadott alispáni jelentés, hü világitásban tüntette fel, a megyei közállapotok minden apró részletét, melyből csak némelyeknek fölemlitésére szoritkozunk jelesen kiemeljük: hogy a hivatalos ügyforgalomról bemutatott táblázatokból a közigazgatási teendők naponkénti növekedése tünik ki és hogy különösen a szolgabirák tulságos munkahalmazzal vannak terhelve.

Az adózónép anyagi állapotának mérfokát nagy valószinüséggel jelzi az adófizetések mikénti telyesitése. A bemutatott kimutatásokból látjuk, hogy megyénkben az 1875 évre előirt egyenes adók összege 271,505 frt 45 krt, az 1875 év utolsó napjáig befizetése tett 236,613 frt 91½ krt, és hogy az 1874 és korábbi évek hátralékaiból a mult év végén még 186,294 frt 16 kr. követelése volt az államkincstárnak, e jelentékeny hátrálék minden esetre elszomoritó, mert felhajtása csak a fizetési képesség megtámadásával lenne eszközölhető, az ez érdekből foganatositandó végrehajtások a szivtelen uzsorásoknak áldozza fel a sok esetben hibáján kivüli adóhátrálékost.

A mult év folytán a bemutatott kimutatás szerint 28 tüzeset fordult elő, melyek közül csak kilencz volt biztositva.

A megyei tüzkárbiztositó intézetnél 715835 frt érték van biztositva és a mult év folyama alatt 7343 frt lett a tüzkárok megtérítésére forditva.

A közkórházakban ápolt szegények gyógyitási költsége, a községeknek és megyének 969 frt kiadását vette igénybe.

A közegészségi állapotok kielégitők voltak, s veszélyes járványoktól a megye területe menten maradott. Végre bejelentetett, hogy a mult évben alakult három egyesület szabályai nyertek kormányi jóváhagyást u. m. a megyei nő-egylet, a d.-szt.-mártoni dalegylet és a szintén itteni olvasó és társas kör.

A számonkérő szék előterjesztéséből arról vett tudomást a közgyülés, hogy az árva vagyont nyilvántartó főkönyvek épen nem vezettetnek, határozatilag kimondta tehát, hogy a jelen ülésben megválasztandó közgyámtól elvárja, hogy a kitüntetett hiányokat rendbe hozza.

Az előterjesztett pénztári számadások jóvá hagyattak, ezekből kiemeljük: hogy a közigazgatási és gyámhatósági költségekről vezetett számadás szerint a bevételek 30,781 frt 52 kr, a kiadások 30,617 frt 26 kr, és igy a pénztármaradvány 164 frt 26 krt tesznek.

A közmunkákról bemutatott kimutatások szerint felhasználtatott 2664 igás és 25159 kézi napszám. A közmunka váltságból befolyt 14,577 frt hátrálókba maradott 1687 frt. A váltság pénzekből műtárgyakra fordittatott 2628 frt 88 kr, kavics szállitásra 7262 frt, eszközökre 267 frt és az utkaparók fizetésébe 1574 frt.

A megyei szegény-alap tőkéje 2160 frt, mely takarék-pénztárilag kezeltetik.

A számadások átnézete után a tárgysorozat rendén az üresedésben álló közgyámi állomásra a választás megejtése tüzetett ki.

E választás folyamáról érdekességénél

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

MÉHECSKE LEVELE

A RÓZSABIMBÓHOZ.

(Vége.)

A Harangvirág ajánlkozott: hogy ő nyjd ki fog minket hirdetni a természet tempmában; a Gyöngyvirág fölajánlotta finn csöngettyüit a szentmiséhez, a mikor majd oár elé megyünk; a Myrthus kikérte: hogy ős testvérei állithassák ki a menyasszonyi kszorut; rokonod, a Fátyolrózsa, pompás menyasszonyi fátylat ajánlott föl; a Pázsitvirág és a Repkény megigérték; hogy kipkettirozzák a lakásunkat; a Csillagvirg: hogy kivilágitja; a Hajnalka: hogy fébreszt; az Estike: hogy elaltat; az Egőserelem esedezett: hogy fogadjuk be magnkhoz örökös lakónak; egy kedves dalos madrka pedig lombrejtekében rákezdte azt a györű éneket, a mire az emberek azt szokták dolni, hogy:

„A virágnak megtiltani nem lehet.“

A nap forróbb sugarakat lövellt, a lomlk rejtelmesebben suttogtak, a folyam hullái vigabban lejtettek a pázsitos partok kött — és mindez csak annak örömére: hogy Rózsabimbó és a Méhecske föltalálták és megerették egymást.

Pedig még egy szót sem szóltunk a szelemről.

Csak nehány boldog mámorban eltöltött p után lett bátorságom: hogy bevalljam nelnd lángoló érzelmeimet.

És te, édes, gyönyörü Rózsabimbóm, ki éltő lennél arra, hogy királyok termeit éksd ajaiddal s ki ennek daczára örökre le kartál mondani az élet örömeiről, ki már belenyugodtál abba a bús gondolatba, hogy: „Rövid ez élet, elenyészik az boldogság nélkül is“ — te nem utasitottad vissza a szerelmes Méhecskét, megigérted neki: hogy boldogitani fogod s megengedted, hogy ő is boldogitson téged.

Légy örökre megáldva érette.

Én nem is tudom: egy Méhecske szive hogy birja el egy ily kedves emlék boldogságát.

Talán csak azért nem reped meg örömében: mert azután szomoru napok jöttek ellensulyozásul.

Bekövetkezett az ősz és a tél, a mikor a Méhecske és a Rózsabimbó csak ábrándozhatnak egymásról, csak álmaikban láthatják egymást.

És hidd el nekem: hogy az az idő igazán folytonos álmadozásban folyt le részemről, ugy, hogy mikor az uj tavasz ismét kicsalogatott a kőpből s éreztem, hogy élek, hogy szeretlek, ugy jött nekem, mintha ez a boldog valóság is csak folytatása volna egy édes álomnak.

Sugártól, szellőtől, illattól mámorosultan rőpültem az én paradicsom-kertem felé.

De, én uram istenem, mit kellett látnom.

Kifosztva, pusztán állott a kert; sehol egyetlen virág mosolya, sehol a szinek összhangzó tarkasága. Csak nehány fenyő rázogatta búsan lombjait, mintha csak azt mondták volna: „Hiában jösz, nem látod meg a te Rózsabimbódat!“

Én teremtőm, mi történhetett itten?

Valami iszonyu, névtelen fájdalom szoritotta össze szivemet. Először az villant meg eszemben: hogy fölkeresem a Mészharmat gyilkos csöppjeit, melyek örökre elaltatják a szegény Méhecske kinjait, vagy oda temetkezem a habok közé, álmadozni az én elrabolt Rózsabimbóm ról.

„Zumm, zumm!“ hangzék ekkor mellettem a légben s egyik tapasztalt méh-barátomat látom közelitni, ki nálunk méhek között igen tudományos hirben áll, mert mindig a tanitó ur kertjébe jár mézet szedegetni.

Elpanaszoltam neki bánatomat s ő tőle tudtam meg aztán: hogy az a kert s a csinos lakás a Kertésznő hatalmában van, ki korlátlan urnője virágainak s ki most cserepekbe ültette át őket s ti e szerint megszokott kertetők helyett aző termeit diszititek.

Ez megnyugtatott egy kissé.

Hiszen ugy tudtam: hogy az emberek s különösen a kertésznők, szeretik a Virágokat.

Ha el is rabolják őket az édes szülőföldről: az is csupa szeretetből történik. Elbeszélgetnek, elgyügyögnek velők, megóvják őket a pusztitó dértől, az aszaló hőségtől, de nem foszják meg a langy napsugártól, a meleg permetegtől.

De Méh-barátomtól meghallám azt is: hogy ez a ti Kertésznőtök ugyancsak rosz hirben áll. Azt mondják róla: hogy még csak fogalma sincs arról: hogy kell bánni a gyönged, érzékeny lelkü virágokkal; hogy szivtelen, önző, zsarnokoskodó, ki nem is azért lett kertésznő, mintha igazán szeretné a természet mosolygó gyermekeit, hanem, mert legkönnyebb zsarnokoskodni felettük, mert hisz a virág nem felesel, nem panaszkodik, nem támad fel zsarnokai ellen, a Virág csak hallgatni, türni, szenvedni és — elhervadni tud.

Elhatároztam, hogy figyelemmel fogom kiséri sorsotokat. Hogy czélomat könnyebben elérjem, ugy tettem, mint az emberek szoktak embertársaikkal szemben: kémkedni kezdtem.

Megismertem a ti Kertésznőtöket és mondhatom, édes kis Rózsabimbóm: hogy azóta meg inkább kerülöm és gyülölöm az embereket s még inkább szánom és szeretem a Virágokat.

Hiszen a mit veletek cselekesznek: az már igazán istentelenség!

Elszakasztottak benneteket az anyaföld kebléről és sötét, rideg szobákba hurczoltak. Körülvettek barátságtalan, marczona emberi alakokkal, kik ha szóba állnak veletek: a szegény virág szivét is átjárja az a fagyasztó hidegség, melyet szavaik lehellenek.

Azt sem tudjátok: hogy viseljétek magatokat.

Ha vidámak vagytok, ha mosolyogtok — pedig melyik virág nem mosolyg? — a Kertésznő arczai rögtön szigoru redőkbe vonulnak; előhivja alattvalóit — mert van neki elég, a kert főfelügyelőjétől kezdve az utolsó kertészinasig — s megdorgáltat, megszidat benneteket, azért a rettenetes bünért: hogy jókedvüek merészeltetek lenni; ha pedig némelyitek bánatosan lehajtja fejét, ha kelyhében harmatkönny rezeg: akkor ismétlődik ujra az itélet napja, mert hiszen nem borzasztó dolog-e az: hogy a Virág szivének is fájhat valami!

Jaj annak a Virágnak, a melyik ugy van alkotva a természettől, hogy egyenesen tartsa derekát! Annak a Kertésznő előtt meg kell hajolnia — vagy megtörnie. Jaj annak is, a melyik szebb a többinél: annak mihamar el kell hervadnia az irigység mérges leheletétől — mert a ti Kertésznőtök előtt nem létezik a világon más szép, más jó, más délczeg, más szabad, más nagyszerü teremtés, csupán ő maga!

Ő maga, a ki egész a müvészetig vitte már azt a tudományt: hogy kinozhasson inkább benneteket.

Hogy a világ előtt szépithesse a ti fogságotokat, elhiszem teltte: hogy azért tart benneteket a komor falak között, mert ő a Virágait meg szokta tanitani sok titkos tudományra, mi által azok okosabbak, tanultabbak lesznek az uristen többi virágainál.

Tudományos Virág! Hát nem nevetséges-e ez?

Hiszen a Virágnak nem kell egyéb, csak hogy legyen érző, jó szive; hogy örüljön az örülökkel, könyezzen a könyezőkkel, kérjen a természettől napsugárt és harmatot, válassza ki a maga Tölgy-, Fenyő- vagy Jegenyefáját, melyet szeret s mely által szeretve van. Legyen boldog és boldogitson, virágozzék, illatozzék, ábrándozzék, álmadozzék, s ha üt a végső óra: adja vissza lelkét a teremtőnek egy illatsohajban.

Ez a Virág egész sorsa, élete és halála — legalább én igy képzelem az én együgyü méhecske-eszemmel.

De mikor a ti Kertésznőtöknek szüksége van valami szép szinre, hogy büntetlenül tarthasson benneteket börtönötökben.

Igazán hogy rabok vagytok, szegény kis Virágok!

Mikor künn ég és föld mosolyog, mikor az utolsó bogárka is örül az életnek, a tavasznak: nektek ott kell ülni rideg czellákban, ábrándozva fényről, lombról, szabad levegőről.

Hanem mikor künn az ég elborul, mikor barátságtalanul sipol a hideg szél, egy-egy sulyos eső-cseppet hozva zimankós szárnyain: oh, akkor már kihurczoltat benneteket, ki a piaczra, bámész tömeg közé, hogy mindenkinek joga legyen szemetekbe mosolyogni, megbirálni az utolsó szirmokig. Mert tudja: hogy nem vagytok mindnyájan Napraforgók, hogy sokan vannak köztetek, kiket sért az avatlan tekintet.

Ilyen mostoha gyermekei vagytok ti a ti Kertésznőtöknek. Csak azokat szereti közöletek, ki kilesve virágtársak bizalmas, meghitt beszélgetéseit: hűtelenül elárulják neki. Ezek aztán csakugyan édes gyermekei, a rokonelkek vonzódásának törvényei szerint.

Látod, édes, szeretett Rózsabimbóm, nem csak az fáj nekem, hogy nem láthatlak, de, hogy ismerem keserü rabságodat.

Hanem azért légy erős. Gondold meg, hogy a Természet nem hagyja el azokat, kik őt szeretik. Szét fog még törni az a cserép; vissza kerülsz te még az édes anyaföld keblére, megadja neked is a jövendő az oltalmazó Tölgyet, mely meg fog védeni az élet minden viharától, de azért nem fogja el előled az áldásos napsugarat; mely hiven megosztja veled a hajnal és alkonytól ajándékozott harmatot és nem kér mást jutalmul: csak egy mosolyt és egy kis szeretetet!

Vigasztald bánatos társnőidet is, szeresd szép testvéredet, a kedves kis Oltár-Virágot, ki mindig arról ábrándozik: hogy valami csöndes zárdakert magányában élje le ártatlan virág-életét. Légy, a menynyire lehet, nyugodt, vidám és ne feledd a te szomoru, hü

Méhecskédet.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

fogva hű és részletes leltárt kellene adnunk, de tartózkodunk ettől, mivel tudjuk, hogy az olvasó ismeri a megyei tisztválasztások menetét, a választások fölötti küzdelmek inditó okait, mert hiszen ezek, fájdalom, minden megyében ugyan ily jelleggel birnak, a megyét uraló családok vérkötelékei, az ismeretség, barátsági viszonyok, párosulva a kis vagy nagyhatalmasságok befolyásával, a nepotismus győzedelmét csak kiváteles ritka esetekben engedik meghiusulni, itt sem lehetett másképp, hisz minálunk is, csak azon viszonyok vannak, mint másutt, jelen választás alkalmával is két család készült küzdelemre, jó előre szervezte magát mindenik, s a felhangzott harcziriadótól megfélemlitve vonult félre a véderő nélkül álló valódi érdem és tisztesség, nyiltan hagyva a küzdtért, a hatalmasságok szervezett sergének; a küzdelem a csatasoron kivül állókra elég mulatságos volt, ha nem volt volna magában az ily eljárás lehetősége undoritó.

O n e p o t i z m u s, hol van a te hazát boldogitó hatalmadnak véghatára!

Nő de menjünk tovább a gyülés tárgyalásain: a kormánynak az e. t. törvényszékek uj szervezése tárgyában kibocsátott rendelete tudomásul vétetett.

Deák Ferencz hazánk nagy fiának emlékszobrára a febr. 18-án tartott közgyülés kétszáz forintot szavazott volt meg a házipénztárból, a belügyminiszteri leirat a határozatot jóvá nem hagyta, azon indokból, mivel a szobor költsége egyesek adakozásából lesz a törvény értelme szerint begyüjtendő; a leiratot a közgyülés minden észrevétel nélkül vette tudomásul.

A községjegyzői nyugdij szabályzatnak a belügyminiszter által kivánt módositása, a megye uj rendezésének befejeztére halasztatott.

Élénk vitát keltett Szőkefalva és N.-Csergeden történt biró- választások feloldása és az uj választások elrendelése iránt beadott folyamodások, mindkét folyamodás ugyan egy indokra támoszkodik, t. i. hogy a megválasztott birák irástudatlanok, holott irástudók is a biróti tiszt teljesitésére ajánlkoztak, a megyei szabályrendelet pedig határozattan rendeli, hogy azon községekben, melyekben a biróság elfogadására irástudók jelentkeznek, a választás csak ezek közül történhetik.

A kérés tárgya fölött vitatkozók egyik része a választásokat helybenhagyandóknak véleményezte, állitván, hogy átalánosságban az irástudatlan paraszt biró alkalmasabb a biróti tiszt teljesitésére, engedelmesebb, könnyebben bánhatni vele; mig a másik rész az ellenkezőt állitotta s támaszkodva a törvényerővel biró szabályrendeletre, a választások feloldását pártolta; a többség az utóbbiak nézetét fogadván el, a határozat ez értelemben mondatott ki.

A mikefalvi malomgát szabályellenes magassága ellen emelt panaszok következtében a gát leszállitása iránt hozott alispáni határozatot, a közlekedési minister a közbevetett felfolyamodásra illetékességi szempontból feloldván, felhivta a közgyülést, a panaszos ügyben, az 1840 évi tizedik t. cz. értelméhez képest közgyülésileg hozzon határozatot, intézkedvén megelőzőleg uj tárgyalások megtartása iránt; a ministeri leiratnak megfelelőleg, az uj tárgyalások megejtésére a küldöttség megválasztatott, melynek fel data lesz az ügyet szakértők közbejöttével ujabban vizsgálat alá venni, s véleményes jelentésével a közgyülésre beadni. Ez alkalommal egyszersmind a malomgátok rendezését illet több határozat hozatott, s intézkedés tétetett, hogy a jogerejű gátrendezési szabályok megtartása kellőleg ellenőriztessék.

A Kis-Küküllő völgy lakóinak százados sérelme volt a malomgátok magossága által ugyszólva rendszeresitett áradások, a soha nem szünő panaszokra már a 1848 év előtti időkben a kormány által küldött mérnökök lejtméreteket, gátrendezési javaslatokat készitettek, de mind irott malaszt maradott, a hatalmas malom-tulajdonosokkal szemben mindig meghiusult a rendezés iránti kisérlet és oly hosszu idők után az utóbbi években sikerült végre a megyének a sérelmes gátokat szabályozni, bár nem minden nehézség és keserüség nélkül, de a szabályozás végrehajtatott, s a malomtulajdonosok is meggyőződtek, hogy ők és elődeik egy téves feltevés által lettek az ellentállásra indittatva, mert hiszen a gátok és zsilipek rendezése épen nem eredményezte malmoknál az őrlés fenakadását, sőt ellenkezőleg a viz különböző állásaiban, mindig működésbe tartathatik, és a Kis-Küküllő szép tere is, az áradásoktól mentesitve lett; egy kivétellel tehát — és ez a mikefalvi gát-malom — a jelenben az összes gátok szabályozva vannak; reméljük, hogy a kivétel alatt levőnek is rendezése, minden hatalmi befolyás mellett is be fog következni, és be kell hogy következzék.

Kis-Kend és Bonyha községeknek az iskola javára tett alapitványuk jóváhagyatott.

A megyei átiratok egyszerüen tudomásul vétettek.

Az árvaszék egyik tagja ellen emelt vádjelentések, minthogy hem tiszti kereset utján megtorlandó vétségeket tartalmaznak, áttétettek a kir. közvádlóhoz, a vizsgálat idejére pedig vádlott tisztviselő hivatalától felfüggesztetett.

A catasteri adóbizottságba, állandó választmány és jövedelmi adókivető bizottságba a közbejött üresedés folytán egy-egy tag választatott.

És ezzel a tárgysorozat ki lévén meritve, az ülésszak befejezést nyert.

Végül — mit tulajdonképen elől kell vala megemlitenem — a gyülés legid. gr. Teleki Domokos elhunyta fölötti fájdalma s hazafi érdemei elismerésének, jegyzőkönyvileg adott kifejezést s gyászoló özvegyéhez részvétiratot intézett. I.

S. Szt. György, május 11-én.

(Életre-való mozgalmak.)

Tekintetes szerkesztő ur!

Noha nagyon ritkán küldünk innen becses lapjába tudósitást, mégis alig van törvényhatóság, mely élénkebb mozgalmak szintere lenne, mint Háromszék és annak központja S. Szt. György.

Itt ugyan is a mult vasárnap megalakult a tűzoltó egylet, mely egy régóta érzett hiányt fog pótolni, miután városunkban a becses lapjában közölve volt égés óta, midőn vagy 15 ház és több gazdasági épület lett a lángok martaléka, megint kétszer történt gyujtás, minek azonban szerencsére mindig oly korán eleje vétetett, hogy maguk a meggyujtott épületek sem éghettek el.

Ma a városunkban felállitandó Háromszéki takarék pénztárnak tartottuk meg alakuló közgyülését, mely a jövő hó elején kezdi meg működését.

Ezen takarékpénztár felállitása becses lapjában is összeköttetésbe volt hozva országgyülési képviselőnk Wodiáner Béla ur nevével, ma azonban maguk e hir terjesztői is meggyőződhettek, hogy e takarékpénztár felállitása egyedül és kizárólag csak is szeretve tisztelt főkirálybiránk érdeme.

Wodiáner Béla ur nagyon sokat tud igérni, de a mint látszik azt éppen oly hamar el is tudja felejteni, mert neve a takarékpénztár részvényesei közt elő sem fordul, noha neki is volt aláirási iv megküldve. Ennyit az igazság érdekében. —

A takarékpénztár elnökévé saját szavazata kivételével egyhangulag szeretett főkirálybiránk választatott meg. Alelnök Künle József országgyülési képviselővel szemben gr. Mikes Benedek ő méltósága lett, jogtanácsos pedig Kelemen Lajos ügyvéd, ki a tűzoltó egyletnek is elnöke és S. Szt. György város tiszti ügyésze.

Ámbár ennyi és ily életbe vágó mozgalmat és ily rövid idő alatt nehezen fog egy törvényhatóság is felmutathatni, tudósitásomnak még ezzel sem értem végére, mert folyó hó 22-ére a házi ipar meghonositására alakitandó egyesület alakuló közgyülése van összehiva, melyre értesülésem szerént már is nagyon sokan irtak alá.

Hogy ily rövid idő alatt, mit mindent képes egy szeretve tisztelt főtiszt életbe léptetni, erről a fent elősoroltak a legszebb tanuságot tehetik.

Vajha hazánk minden törvényhatósága ily kettőztetett léptekkel igyekeznék a multak mulasztásait pótolni!

X.

Törvényjavaslat

némely törvényhatóságok területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről.

(Folytatás).

II. Fejezet.

A területi kiigazitás folytán egyesitett vagy több részre osztott törvényhatóságok vagyonáról.

5. §. Az egész területre nézve egyesitett eddigi megyék (kerületek, székek, vidékek) minden ingó vagy ingatlan vagyona fölött, a mennyiben az tisztán közigazgatási célokra dorditatott, az egyesitett törvényhatóságok egyeteme rendelkezik.

Az ily vagyon jövedelme ezuttal is a közigazgatási költségek fedezésére dorditatott, de azon rész javára számittatik be, melynek eddig tulajdonát képezte.

Kivételt csupán azon eddig is közigazgatási czélokra használt épületek képeznek, melyek közigazgatási czélokra az egyesült törvényhatóságoknak is szükségesek.

Az ily épületek az egyesült törvényhatóság köztulajdonává lesznek.

6. §. Ha valamely eddigi törvényhatóság többfelé osztatik, annak közigazgatási czélokra használt épületei és telkei, a mennyiben ezentul is közigazgatási czélokra használtatnak, azon megye tulajdonába mennek át, melynek területébe esnek. Ellenkező esetben a telkek és épületek értéke, valamint minden egyéb eddig is közigazgatási czélokra használt ingó vagy ingatlan birtok a szétválasztott részek között aránylagosan felosztandó és ezentul is közigazgatási czélokra dorditandó ugyan, de csakis a jogos tulajdonosok javára.

7. §. Oly vagyon, mely nem közigazgatási, hanem más különös czélokra dorditatott, ezentul is kizárólag ezen különös rendeltetésre s az eddigi tulajdonos javára dorditandó. Az ily vagyont a törvényhatóság kezeli a belügyminiszter felügyelete mellett.

8. §. Ha az 5-ik, 6-ik és 7-ik §§-ban tárgyalt vagyon természete, felosztása vagy egyesitésére nézve az egyesitett vagy több felé osztott eddigi törvényhatóságok között egyezség nem jönne létre, a vitás kérdések az idézett §-ok rendelkezése szerinti eldöntése közigazgatási uton kisérlendő meg.

E czélra vegyes bizottság alakitandó, melyben ha egész törvényhatóságok egyesittettek, mindenik érdekelt törvényhatóság két-két taggal képviselteti magát, ha azonban szétdarabolt részek egyesittettek, vagy egész eddigi törvényhatósághoz vagy törvényhatóságokhoz csatoltatnak más törvényhatóság részei, a vegyes bizottság tagjai számát az érdekeltek részére a belügyminister határozza meg aránylagosan, de mindenesetre ugy, hogy a legkisebb rész érdeke is legalább egy tag által legyen képviselve.

Ezen bizottság tagjait az illető területen lakó törvényhatósági bizottsági tagok választják meg, elnökét pedig a belügyminister nevezi ki, de az elnök a vegyes bizottság tagjai közül nem nevezhető.

9. §. A bizottság határozata ellen a belügyminiszterhez a határozat kihirdetésétől számitott 15 nap alatt fellebbezésnek van helye.

A belügyminister a fellebbezés vételétől számitott 15 nap alatt határoz. A határozatában meg nem nyugvó fél a rendes biróit utra viheti az ügyet, mi azonban a határozat végrehajtását nem gátolja.

10. §. Az előző § esetében a közigazgatási uton elért végérvényes határozat ellen birtokon kivül inditott perben az egyes részeket azon törvényhatóság tiszti ügyésze képviseli, a melyhez azok a területi kiigazitás után tartoznak.

Ha azonban a per két vagy több egymással egyesitett, ezelőtt különálló törvényhatóság tagjai részéről indittatik meg, a jogi képviseltetésről azon bizottmányi tagok gondoskodnak, kik az illető, eddig különállott törvényhatóság bizottmányának tagjai voltak.

Ezen esetben mindenik fél bizottsági tagjai a főispán által a kereset beadásáról vett értesitéstől számitott 15 nap alatt a jogi képviselő megválasztása végett összehivatnak.

A jogi képviselő dijait a vesztes fél viseli és pedig a biróság megállapitása szerint.

Ezen esetben arról, hogy a per megindittatott, illetőleg a keresetlevél beadatott, az illetékes törvényszék elnöke az illető főispánt 3 nap alatt értesiteni köteles.

(Vége köv.)

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat

természettudományi szakülése 1876. ápr. 28-án.

A szakelnök távollétében a gyülést Abt Antal vezeti.

Egyed Mózes előterjesztést tesz ily czimen:

„Nehány adat a testek olvadása-, oldása- és forrásához."

(Folytatás.)

A kisérlettel kimutatott érték pontossága egyszerü számitási eljárással ellenőrizhető; mert a test sulyából és fajmelegéből nyert szorzat, melyet e képlet tüntet elő:

$w = \mu c$, — szintén a vizmértékkel egyenlő. Itt μ a test sulya és **c** a fajmelege, vagyis azon hőmennyiség, mely a test sulyegységének hőmérsékét 1°-val növeli.

Wilke eképpen a vizértéket meghatározván és a hütő viz sulyához adván: az első kisérlete alapján, melyhez jeget használt 72,4 és a másodikból, melyet hóval végzett 72,0 hőegységre tette a viz olvadási melegét. Hasonló kisérletek mellett Laplace és Lavoisier 75, ellenben De la Provostaye és Desains száraz jég alkalmazásával 72,2, tovább Regnault ujabb kisérletekkel és a kihütési törvény tekintetbe vételével 79,25, végre Person az utóbbihoz közelitő eljárása mellett 79,25 hőegységnek találták a viz olvadási melegét.

A közölt módszert követve, négy kisérletet végezett, különböző hő- illetőleg jégmennyiséget vévén. Az utolsó kettőhöz kettős falazatu calorimetert használt; az első kettőhöz pedig rosz hővezető anyagba burkolt edényt alkalmazott. A négy kisérleti eredmény számtani középértéke 79,248 hőegység, mely a Regnault és Sersonféle értékkel igen közel egyenlő.

Egy másik eljárás, mely szerént a többi testek olvadási melege megmérhető, azon hőmennyiség meghatározásán alapszik, mely a merevüléskor szabaddá lesz. Ez a Person által alkalmazott keverési mód. Szerinte a megvizs gálandó testből egy lemért sulyu részt, mely olvadás után előbb bizonyos hőfokra hevittetett, meghatározott sulyu és hőmérsékű vizet tartalmazó calorimeterbe kell adni és ennek a végső mérsékletét észlelni, azon különbség, melyet a calorimeter kezdet és végső hőmennyisége mutat, egyenlőnek vehető a test által az olvadási pontig, ettől a végső hőmérsékig való lehütésénél vesztett hőmennyiség és az olvadási meleg összegével.

Ezen elv szerint találta:

az ón olvadási melegét	14,340	hőegységnek.
az ólom „ „	5,329	„
a carbolsav „ „	10,954	„
a thymol „ „	23,014	„
a salycilsav „ „	11,488	„

A kisérlethez belől ónozott, sárgaréz edényt használván, ennek vizértékét kisérleti uton 5,419 gr-nak találta.

2.) Az emlitett módszerekben, melyeket alkalmazva, a test halmazata megváltozik, felismerhető azon közös vonás, hogy az anyag megolvasztására munkaszert (agens) igényelnek. Azért olyan kisérleti eljárásoknak tekinthetők, melyekkel az olvasztás hevités által történik. De a szilárd test hevités nélkül is hozható cseppfolyós állapotba, következőleg: az olvasztás leirt nemén kivül, melynél a tömecsek erélyét meleg fokozza, már is van, a melyhez munkaszer szükséges ugyan, de azt nem a kisérletező, hanem a test környezete szolgáltatja.

Ezt vegyfolyam általi olvadásnak, ismeretesebben oldásnak nevezik, mi két különböző halmazatu, — szilárd és cseppfolyós- test összehozásakor megy végbe. S ha igaz az, hogy a test munkaszert a környezettől von el, következtethető, hogy ezen olvadás hideg előidézéssel jár, s igy a testek, p. o. a sók vizben való feloldása hőmérsék csökkenést okoz.

(Folyt köv.)

A fényüzési adók.

A soproni iparkamara közölte a kolozsvári iparkamrával azon felterjesztését, melyet a fényüzési adók eltörlése tárgyában a m. miniszteriumhoz intézett, annak pártolására e kamarát is felhiván.

E felterjesztés igy hangzik: Minden oldalról panasz tétetik az iránt, hogy az ujonnan behozott fényüzési adók, az amugy is parlagon heverő hazai ipart sulyosan kárositják. Leginkább sujtatnak pedig ezen adók által a kovácsok, bognárok, nyergesek, szijgártók, puskamivesek, tekeasztal-készitők és kávések.

Ez érdemben beérkezett több rendbeli panasz a kamarát arra inditotta, hogy ez ügyet érett megfontolás tárgyává tegye.

Ezen vizsgálat eredménye a fényüzési adók tekintetében már az okból sem lehetett kedvező, mert azok nem magát a fényüzést, hanem az ipart sujtják.

Jó a dótörvény mulhatlan kelléke az: hogy a lakösságot keresleti módjában ne akadályozza, hogy a kereskedelem és ipar általa kárt ne szenvedjen és hogy a szorgalmat el ne fojtsa.

Azonban a fényüzési adók ezen most kifejtett elvekkel merő ellentétben állanak.

Az aránylag csekély fényüzés, mely hazánkban található, az iparos oknak és kereskedőknek válik javára, közvetve emeli azok adóképességét és akként közvetve emeli az államjövedelmet, mig ellenben a fényüzésnek megadóztatása azt teljesen megszünteti, az üzletegyéneket ennélfogva kárositja, adóképességüket csökkenti, a közkincstártól a jövedelmet elvonja. Az iparos tevékenység pedig ez által elnyomatik.

A tisztelettel alólirt kamara ugy hiszi, hogy azon összeg, mely a fényüzési adó czimén az állami pénztárba folyik, távolról sem ér fel azon hátrányokkal és kellemetlenségekkel, melyek egyrészt ezen adónak kivetésével, az adókötelesek összeirása és bevallásával kapcsolatban vannak, másrészt az illető iparosokra nézve, mint például a kocsik megrendelése és lőfegyverek vevésének tényleg beállott csökkenése folytán felmerülnek.

Mint látszik a pénzügyminiszter ur ő nagyméltósága is ezen meggyőződéshez jutott, mit a pénzügyi bizottságban általa nem rég tett és a fentebbieket helybenhagyó nyilatkozatból legalább következtethetni vélünk.

Minthogy tehát a szóban forgó adó az államnak csak relativ jövedelmet hoz, kereskedelem és ipar pedig általa közvetlenül sujtatik s károsittatik, ugy hogy ezen kereseténak adóképessége hasonlithatlanul nagyobb mérvben csökkenne, mint a mennyire a fényüzési adónak kétes jövedelme rug, ennélfogva a tisztelettel alulirt kamara a nagyméltóságu m. k. földmivelési-, ipar- és kereskedelmi ministeriumot sürgősen kérni bátorkodik, méltóztassék a hazai ipar érdekében és annak oltalmára a nagyméltóságu m. kir. pénzügyministeriumnál oda hatni, hogy a fényüzés megadóztatására vonatkozó 1875. évi XXI. és XXVI. törvényczikkek ismét megszüntettessenek.

Az emlitett társkamara által felhozott indokokat a helybeli kamara teljesen alaposaknak találta, azokat egész terjedelmökben elfogadta és a kifejtett elvek pártolását külön feliratban nyilvánitotta ki, a m. ministerium előtt maga részéről kiemelvén, hogy mellőzni kivánja azon elvi szempontok felsorolását, a melyek minden nemzetgazdasági tanban a fényüzési adók ellen általában feltalálhatók; mellőzni annak emlegetését is, hogy a fényüzési adók ellen általában feltalálhatók; mellőzni annak emlegetését is, hogy a fényüzési adók még oly gazdag államban is, mint Anglia, pénzügyileg nyomó csekély eredményt mutatnak fel; csak az hangsulyozza, hogy hazai iparunk fejletlenségének egyik oka épen abban rejlik, hogy nálunk nincs fényüzés. A vagyonosabb osztály csak egy csekély részéről állithatni, hogy a szó valódi értelmében képes az élet kényelmeire nevezett fényt üzni; a legnagyobb rész legfeljebb fogadja, mert számitás nélkül költ, de fényt nem üz. Az előbbiek száma oly csekély, hogy azok fogyasztása a hazai ipart nagyobb mérvben még akkor sem emelné, ha szükségletük legnagyobb részét nem a külföldről szereznék be, az utóbbiak az iparnak tartós foglalkozást sem nyujtanak. E két rész közt van ugyan a jobb módu osztálynak egy töredéke, a melynek hagyományos szokás, jobb nevelés és társadalmi állásánál fogva az élet magasabb fokú kényelmeit óhajtaná élvezni, de ezt is nagyon korlátozza a törekvésében a megcsökkent jövedelem és a kényelmi czikkek drágasága, hacsak ehez még hozzájárul az állam nem annyira sulyos mint borzasztó fényüzési adója, az ilyenű élvek mellőzése szükséggé s ugy szólva divattá válik, mert az illetők egy nemével a tervszerű ostentationak mondanak le a felesleges élvezetről.

(Vége köv.)

Nemzeti szinház.

(Milton. Eredeti dráma 4 felvonásban; irta Jókai Mór. A kolozsvári szinpadon először E. Kovács Gula jutalomjátékával 1876. május 13.

Jókai nagyon kitünő és népszerű regényiró. Ezt elismeri az egész világ. De ur, hogy a szinműiró Jókai verseenye kelt ezutal a regényiróval. Mert a verseny megvolt ugyan, de nyomban követte rá a vereség is a szinműköltőt.

Regényirón mindig meglátszik, hogy nem lógkörében mozog, ha szinmű-költésre adja a fejét. Nem ellentétes ugyan, de megtetősen két idegen atmosphera mindakettő, melyekben még kimagasló lángész is ritkán érezi magát otthonosan egyszerre mind a két helyt.

Hirneves regényirónkra sokszor joggal elmondhattak ezt, valahányszor hűtlné lett saját eleméhez. Innen van, hogy mig regényei, elkezdve a legrégiebbeken s végzve a legujabbakon, ugyszólva évenkint ujabb mű ujabb kiadást érnek, a költő nevét határtan népszerűség és kedvetség nimbuszával övék körül, sőt a legmiveltebb nemzetek irodalmában is nem mindennapi elismerés magaslatra emelték; addig szinművei még itthon is ily eredményeznek többet „succès d'estime"-nl. Ezzel is inkább a regényirót tiszteli meg a közönség, mely azonban a költőnek eleint legnagyobb érdekkel várt és fogadott szinművét is csakhamar elfeledi.

* * *

Ez uj mű minden során — kimerjük mondani — minden alakján, minden elemetén ott gubbaszt a mondva-csinálttság vásári munkája!? „Milton"-t tudvalevőleg a niningeni szintársulat egyik megvakult veterán agja számára irta Jókai. S ez sokat megmagyarázhat és — sokban absolutiot ad a költőnek olyasmiért, a mik más körülmények közöttiek lennének.

Némileg igazolja először is azt, hogy szerző egy olyan alakot teszi drámai hősévé, a ki olyan alakban, a hogy ott be van mutatva, minden lehet, csak nem a drámai cselekvény hőse. Aztán igazolja azt is, hogy szerző láthatólag kizsákmányolja mindazt — akár van a művel szerves összefüggésben, akár nincs — a mivel egy olyan szintársulat mely a szinpad mechanismusára, az ensemblebe s a külső hatás mindenféle megengedett és meg nem engedett eszközeire feketi a fölyt, hatást idézhet elő. Ezért, a mindegyre összecsoditett csoportozatok, tableaurk, ezért a görögtűz, a tűzvész, ezért az önmagát tevő Milton, stb.

* * *

Csakhogy természetesen mindezen mentiföl szerzőt a dramaturgia, az aesthetikai izlés, a költői igazságérzet és nem főképp a psychologia itélőszéke előtt. Pedig ezek ellen sinyit vét Jókai, a mennyit csak egy drámában vétni lehet.

Drámai cselekvénye ugyszólva nincs „Milton"-nak. Legalább olyan drámai cselekvénye, a mit a meglevő classicus darabok után annak tekinthetnénk, nincs. Az actionem foly önmagából belső, logikai szükségszerüséggel; hanem e helyett a mese egyes részlei, mind megannyi különálló képek, csak költő kapcsokkal vannak egymáshoz füzve.

Ebből természetes, hogy a mű alakjaiban is a lehető legkevesebb drámaiság van; drámai jellem pedig, a szó igaz értelmében az egész darabban az egyetlen-egy Morton. A többiek mind csupán vér és hus nélküli árnyak, még Miltont, a hőst sem véve ki, a kit szerző kénye-kedve szerint mint élőtelen s akarat nélküli bábokat mozgat ide-oda. Fortonnak legalább van czélja, a mit el akarni, van akaratja, tesz is valamit; de a többiek csak járnak-kelnek, a hogy szerző phantasiája parancsolja.

S ez a phantasia nagy szerepet játszik itt is, mint Jókai minden művén. Igenis

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala - BCU Cluj-Napoca.

nagyot ugy, hogy aztán a költői igazságot egyfelé a lélektanit pedig másfelé dobva, absurdituokba csap át.

tt van mindjárt p. o. az első felvonás: a lánycellemű és philosoph Miltont mennykőcsapásnt éri a király halálitélete, mi ellen humanismusa magasztos meggyőződésének egész erejév fellázad s inkább mindenre kész, mint aláírn azt. S mégis a királypárti Mortonnak egy csős ebhez inkább, mint nemes ellenséghez illő szitkozódására ő is, a próféta, a philosoph Milton dühbe jő és aláírja az itéletet. Jellené ez? — igy kell-é képzelnünk, igy akarja szerző, hogy képzeljük magunknak Miltont, a nagy költőt és még nagyobb államférfit s bölcset?

Egy ott van a meglehetős nőietlen Bora, ki egyszerre kettőnek igéri oda szivét és kezét, csak, hogy a képtelenség alakjának ellenszeressége annál nagyobb legyen, föltételek alatt. Egy nő, ki szivéből üzletet csinál.

Aztán milyen szemmelláthatóan indokolatlansággal teszi szerző lady Miltont olyan nyomorunn utálatossá, rosszá! És miért? Csak azért, hogy Miltonnal egy paradoxont mondathasso a szerző az ostoba nőkre. Ez a motivum! Meg aztán, hogy a darab végén megismertese a vak költő hűtlenségével s ezzel mérje rá az utolsó csapást, még pedig arra, a kit börtön vakság, árulás fenséges lelki erejében nem udott megtörni.

S milyen mondvacsinált az a temetés is a II felvonásban! Milyen keveréke az egész jelenet a tragikusnak, a bizarrnak s a nevetségnek, mit az orvos helyén kívüli elménczkedése s zsörtölődése a szolgákkal végre a groteszk fokoz! Aztán ott hagyatni egyedül magára a vak Miltont, a mi szeliden szólva legalább is ostobaság az illetőktől; a mit különben szerz abban a jóreméyben inscenirozott, hogy az ő házban magára hagyott vak Milton a borzsnasnak kiváló hatását fogja előidézni, elfeledezvén szerző arról, hogy e momentumot megözöleg mindent elkövetett arra nézve, hogy a nében a borzalmas iránt netalán keletkezhető angulatot is elölje.

S mit szóljunk szerzőnek arra az épen semmivesem indokolt ötletére, hogy Lady Miltonnak épen Bora által adatja szájába szerző a szemtelenfeleség hazugságait. S mit szóljunk Lambert lehetetlen semmitevéséhez, melylyel mindenü ott fityeg csak azért, hogy épen semmi czélj küzdelme és semmi létjoga ne legyen. S mit szóljunk arra az inkább gyerekes, mint aláíró játékra, hogy egy királyi herczeg a vak állatitkár hű szolgájának hangját utánozza s igy karja őt, a köztársasági államférfit a királyig elleni kifakadásra ingerelni? S nem nevetsesen indokolatlan az a politika is, melynek aját álláspontjából a legbatalmasb eszköz van ezei között Milton elitélésére abban, hogy ő vt egyik döntő tényező a királygyilkosságban s mégis nem ezt az önkényt kinálkozó vádi ragadja meg, hanem egy ezzel szemben tekintetbe sem vehető más indok és vád után kut, ha vajjon t. i. miféle feleségsértő, veszélyestanokat hirdető iratokat rejtett el s általába elrejtette-é és hová Milton? Hiszen ha mára épen vádat és okot keres a helyreállitott kirlyság Miltont elitélni, hát kell-é elitéőbb vád mint az, hogy ő is aláírta a király halálitélét? Nem tökkelütött politikai ellenfelek azc, kik ilyen tény mellett compromittáló iratokután szaladgálnak? Még ha historice úgy lt volna is, a hogy Jókai darabjában van feltüntve, a drámai indokoltság szempontjából el ellett volna vetni azt!

* * *

Egyetlen egy érdemet azonban nem tagadatunk meg Jókai legujabb drámai alkotását. A mű nyelvezete ugyanis mindvégig emkedett költőiséggel van irva, ámbár itt sen találhatjuk fel a dictiónak azt az erejét, me „Dózsa György"-ében és „Szigetvári vértank"-jában pompázik.

Másköllönben azonban az egész műnek serni egyéb nem ád — ha ugyan ez is ád — létgosultságot, mint az a különös czél, melyre Jókai e művét szánta, t. i. a meiningeni vak szisz számára egy mindenféle látványosságga egybekötött szerepet irni. Ennek a czélnak mfelel az ujdonság. De egyébnek aztán ne is.

A mi az előadást illeti: az elég gondos, s ovágó volt. S ha nagyobb hatást, azaz, hgy egyátalában hatást nem tudott kelteni: aznem a kiállitás, sem nem az előadók hibája.

E. Kovács Gyula Miltonból, Boér Emma Bából, E. Kovács Gyuláné lady Miltonból, Szasvai Lambertből csináltak annyit, a menny lehetett; s annál többet aligha lehetett vna. Ditról kezében jó helytt volt Cromwell ki szerepe, ellenben Mátrai Mortonból még egszer olyan ellenszenves alakot csinált, mint a szerző akarhatta, a minek legtöbb oka az vo, hogy úgy sem valami erős és a kitörésben úgy sem valami sympathicus hangját eg cseppet sem fékezte. Szentgyörgyi ellenb Flyeből inkább egy blasirt marquist, mtsem orvost mutatott be.

Végül meg kell emlitenünk, hogy a közság a bérletszünet daczára elég szépen megtöltötte a szinházat s E. Kovács Gyulát, mint ulmazottat perczekig tartó tapssal és egy koszorunyal fogadta, valamint Boér Emmát is, a ki kis fia elhunyta óta betegsége után most lépett föl először.

Törvényszéki csarnok.

A kolozsvári királyi törvényszék f. hó 12-én háromj végtárgyalást tartott. Elölülő volt Pintye, birók: Egyben Nesztor, Veres, kettőben Nesztor, Horváth. Ügyészséget képviselte alügyész Bodor László.

I. Szeleván Irma, kolozsvári szakácsné, 1875-ben Murza Mari által Elesch Dávidtól ellopott 2 drb 50 forintos bankjegyet átvette felváltás végett és a tolvaj tudatlanságát felhasználva, 34 frt hiánynyal adta vissza — felváltott pénzt, azt állitván, hogy csak annyiban váltották fel. Ügyész a tettét beismerő vádlottat csalás büntényért 2 havi börtönre kérte itélni. A törvényszék, tekintetbe véve a számos tulnyomó enyhitő körülményeket 1 heti börtönre itélte.

II. Riska Todor, m.-szt.-mártoni földmives, 1874. évben többek társaságában m.-szt.-mártoni Szekáre Nászta zia záros kamarájából 10 frt értékü ingóságokat lopott. Vádlott társai már ezelőtt elitéltettek. Ügyész a tettét beismerő vádlotra két havi sulyos börtönt kért. Törvényszék 6 heti börtönre itélte, mely itéleten felek megnyugodtak.

III. Grama Sándor, Horváth János, Sentyerán Mihaila, Loskovics János, Bunuj Filip és Muntyán Ilia, 1873. és 1874. évben grof Pejacsevich m.-szilvási erdejéből nagyobb menynyiségü fát loptak. Vádlottak, Grama Sándor kivételével teljesen beösmerték tettöket. Ügyész lopás büntényért kérte mindnyájokat elmarasztalni és Grama Sándorra 10 havi, a többiekre 4—4 havi börtönbüntetést kért. A törvényszék Grama Sándort 9 havi, többieket 4 heti börtönre itélte.

Czáfolat

Tisztelt Szerkesztő ur!

A „Magyar Polgár" folyó évi 101-iki számában Szabó Sámuel ur szokott finom modorával „szellemdus szemtelenség"nek és „hazugságnak" nevezi az „Erdélyi prot. közlöny" hasábjain közelebbről közrebocsátott azon állitást, hogy ő (t. i. Sz. S.) az által adja a kolozsvári tudomány-egyetem iránti elösmerésének dicséretre méltó példáját, hogy az előadásokat évek óta hallgatja ingyen. Azt állitja, hogy ő az egyetem rendes polgára s ezt okmányokkal s indexxel igazolni képes.

E dementi daczára kénytelen vagyok állitásomat fönntartani mindaddig, mig a nyilvánosság szine előtt föl nem mutatja azon indexet s okmányokat, melyeknek alapján a kolozsvári tudomány-egyetem bölcsészeti karának, általa névszerint is fölemlitett két tanára előadásait hét semesteren át joggal hallgatta. Mert tudni kell, hogy a természettudományi kar rendes hallgatója nincs jogositva a bölcsészeti kar előadásait ingyen hallgatni. Azzal védekezik ugyan, hogy ez előadásokra csak „vendégkép" járt el s én — ha ő kihivó modorával nem provokál — e mentségét hajlandó is lettem volna elfogadni. De most már tulajdonitsa magának, ha fejére olvasom az egyetemi leczke-pénzi szabályzatnak a kérdéses hét semesteren át érvényben állott 27-ik és 28-ik §§-ait, melyek igy hangzanak: „A félév első 10 napjaiban szabad minden leczkén vendégkép megjelenni, azaz vendégkép hallgatni a nélkül, hogy ez által a leczkepénz fizetés kötelezettsége megállapittatnék. Ezen határidőn túl *becstelenségnek* tartatik valamely fizetéses leczkét a tanárnak járó leczkepénz fizetése nélkül rendesen látogatni.

Végül fogadja el Szabó Sámuel ur tőlem azon szives figyelmeztetést, hogy más alkalommal mielőtt kiméletlen kifejezéseket enged meg magának másokkal szemben, előbb vessen számot önmagával. Alkalmasint a fennforgó esetben is, ha meggondolta volna, hogy azon egyetemi tanárok, kikre hivatkozik, s azon egyetemi hallgatók, kikkel együtt az előadásokat buzgon frequentálta, mind magát a tényállást, mind az idézett szabályokat jól ismerik: nem keveredett volna erős nézve nem igen dicsteljes polémiába. Gondolja meg azt is, hogy a midőn éveken át a bölcsészeti kar előadásait ingyen hallgatta, valjon mikép itélhettek felőle azon szegény sorsu hallgató társai, kik a leczkepénznek legalább is felét megfizették s általában jó példaadás-é az ily eljárás egy tekintélyes főtanoda tanárától? Hogy jövőre is hallgassa a bölcsészeti kar előadásait és pedig ingyen, az ellen semmi kifogásom, de legalább tartsa meg a törvényt, folyamodjék szabályszerüen a pénz mentességért s mellékelje folyamodványához ismeretes Geografiáját szegénységi bizonyitványképen s bizonynyal eltogadják.

Fogadja a t. szerkesztő ur tiszteletem kifejezését.

Kolozsvárt, 1876. majus 11-én.

Az „Erdélyi prot. közlöny"illető czikkének irója.

A „KELET" magán-távirata.

Feladatott **Budapesten** május 15. 10 ó. 40 p. d. e.
Érkezett, május 15. 12 ó. 15 p. d. e.

A delegatusok tegnap előtanácsot tartottak s Szlávit elnöknek, Szögyényi Lászlót alelnöknek jelölte ki. A szabadelvü kör tegnap elhatározta a dissidensek irásbeli nyilatkozatára válaszólni s a válasz elkészitésére bizottságot küldött ki. Az osztrák delegatusok szintén megérkeztek.

NAPI HIREK.

Kolozsvár. 1876. május 15.

— **A kolozsvári** tűzkárosultak részére Oroszmezőről (Belső-Szolnok) özv. Simó Ferenczné 4 forintot, Ujfalvi Anna 2 forintot, Ujfalvi Károly, tanuló 1 frtot küldött be szerkesztőségünkhöz. Az ezzel együtt ujabban begyült 138 frtot és egy ezüst huszast a mai napon átszolgáltattuk a polgármester urnak.

— **Az egyetemi kör javára** tegnap a Redoutban két kitünő felolvasás tartatott Groisz Gusztáv és Berde Áron tanár urak által „A halálbüntetésről" és „Mi a vagyon az embernek." E felolvasásokra még visszatérünk.

— **Az egyetemi ifjuság** egyhangulag elhatározta, hogy az „egyetemi kör" javára ez évben is megtartja évek óta a legjobb hirnévnek örvendő májálisát és pedig e hó 25-én áldozó csütörtökön. A rendező bizottság, Berde Béla elnöklete alatt erélyesen hozzá látott a rendezéshez és semmi kétségünk, hogy a májális ez évben az eddigiek fényes sikeréhez méltó lesz.

— **Áldozó csütörtökön** fog megtartatni, ujabb határozat szerént, a helyi zeneconservatorium ez évi rendes hangversenye. A programm részleteiből felemlithetjük a Ropespierre nyitányt, a mely szerző (Litolff) itt léte óta nem volt előadva. Neszweda Anna magyar népdalokat fog előadni. Ezen kivül előkerül „A virágok boszuja" Freyligrath kitünő költeménye Magyary Ilon kisasszony által szavalva, női énekkar kiséretével. Ezekből is kitetszőleg élvezetes hangversenynek nézünk elébe.

— **A helyi lövöldében** a vasárnapi díjlövészeten dijakat nyertek: Versenydijat 1. Heinrich József, 2. Szentjánosi Ferencz. Kördijat 1. Heinrich József, 2. dr. Haller Károly. Szerencsedijat 1. Bartha János, 2. Szentjánosi Ferencz.

— **E. Kovács Gyula**, szinházunk művezetője vendégszereplésre meghivást kapott Nagy-Enyedről s a napokban át is megy egy pár vendégszerepre.

— **Valami iparlovag** csuful rá szedte Peielle kereskedőt; ugyanis a törvényszéki elnök utánnyomatott névjegyével, előállva 32 frt 88 kr. áru bélyeget vásárolt, az érte járó dijt feliratni kérvén. A kereskedő jó hiszeműleg egész készséggel adta át a kivánt bélyegeket, most azonban kiderült, hogy részedetett. A csalónak nyomában vannak.

— **Meghivás.** A joghallgatók segélyző egyletének t. tagjai tisztelettel felszólittatnak a f. hó 18-án d. u. 6 órakor a joghallgatók II. sz. termében tartandó közgyülésre minél számosabban megjelenni. A gyülés tárgyai: I. A választmány jelentése évi működéséről. II. Egy 3 tagu bizottság kiküldése a jelentés megvizsgálására s az egyleti vagyon átvételére. III Inditványok. Azon esetben, ha a közgyülés a fentirott napon határozatképes szám nem léte miatt megtarthatód nem lenne, az esetben f. hó 19-én d. u. 6 órakor tekintet nélkül a megjelenők szamára az ügyk. szab. 21 §-a értelmében meg fog tartatni. Kolozsvárt, 1876 május hó 15-én. Kiss Mór s. k. j. s. e. elnök. Sándor Jenő s. k. j. s. e. jegyző.

— **Legid. gr. Teleky Domokos**, közelebb elhunyt jelesünknek igen sikerült arcképét hozák a „Vasárnapi Ujság" és a „Magyarország és a Nagyvilág" legujabb számai.

— **A budapesti** vizkárosultak részére a nádasi szbiró által gyüjtött, s hozzám felterjesztett 53 frtot mai nap felterjesztettem a nagyméltóságu belügyminiszter urhoz Kolozsvárt, 1876. majus 9-én. Gyarmathi, alispán.

— **A kolozsvári egyetemi román** ifjuság önképzőköre, a „Julia," junius hó 1-én majálist rendez az „Angol királynő" czimű mulató-kertben, 1 frt beléptidij mellett. A mulatság kezdete d. u. 5 órakor lesz.

— **Corday Charlotte**, Szász Gerő költői elbeszélése, be küldetett lapunkhoz is. Bővebben fogunk szólni róla s most csak azt jelezzük: hogy a kiállitás becsületére válik az „Athenaeumnak".

— **Köszönet-nyilvánitás.** Alólirt parancsnokság kedves kötelességet teljesit, midőn t. Loser testvér uraknak Pesten, t. Holdampf Gerő ur által egyletünknek nyujtott 15 frt adományáért, hálás köszönetét nyilvánitja. Az önkéntes tűzoltó-egylet parancsnoksága. Kolozsvárt, május 15. 1876. Deák Pál, főparancsnok. Münster Ede, segédtiszt.

— **Beküldetett** szerkesztőségünkhöz: „Az országos nőiparegylet évkönyve, az 1875-ik évről. Nyomatott Kocsi Sándornál Budapesten — és „Népszerü egészségtan, összefüggésben az embertannal. Vezérkönyvül néptanitók számára, irta Tóth József, balmaz-ujvárosi r. k. tanitó. Megjelent a mű Székesfehérvárt.

— **Simon Péter** n-szebeni államfőgymnásiumi tanár, Deák Ferencz fölött tartott emlékbeszédét, második kiadásban is beküldte lapunknak, még pedig a német olvasók iránti tekintetből, német nyelven is. Fölemlitjük itt: hogy a királyné ő felsége, egy neki küldött példányért 100 forintot adományozott a szerzőnek, a nyomda-költségek fedezésére, mely öszszeget szerző, bár a nyomtatás csak 37 forintba került, egészen a Deák Ferencz ösztöndij javára engedte át. A német kiadás jövedelmének felét pedig, egyenlő részekben, a magyarországi vizkárosultak és a kolozsvári s moros-vásárhelyi tűzkárosultak javára ajánlotta föl. Ajánljuk az emlékbeszéd 2-dik kiadását is hazafias közönségünk figyelmébe.

— **Kinevezések.** Ő felsége igazságügyi magyar ministere előterjesztésére elnökökké az erzsébetvárosi törvényszékhez Nagy Lajos nyugalmazott törvényszéki elnököt, a nagyszebeni törvényszékhez Schedius Lajos pozsonyi királyi ügyészt nevezte ki. Továbbá ugyancsak ő felsége f. évi május hó 9. kelt legf. elhat. Binder Lajos medgyesi kir. törvényszéki elnöknek a marosvásárhelyi; továbbá báró Fillenbaum Ferencz nagy-szebeni kir. tvszéki elnöknek a sátoralja-ujhelyi; Domokos Antal marosvásárhelyi kir. törvényszéki elnöknek a tordai; és Halmágyi Sándor nagy-enyedi kir. törvényszéki elnöknek a lugosi kir. törvényszékhez eddigi hivatali minőségében hivatalból leendő áthelyezését legkegyelmesebben megengedni méltóztatott.

— **A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter** dr. Uzoni Sándor nagyszebeni kir jogakadémiai tanárt, az ausztriai magánjogból egyetemi magántanárrá lett képesitése folytán ezen minőségben megerősitette.

— **Hymen**. Kisbudaki rettegi Rettegi Béla földbirtokos eljegyezte Ajtai Péter mező-dombi birtokos bájos leányát: Emmát. Áldást és boldogságot kivánunk e frigyre.

— **Négyszarvu gyermek**. Bozen egy külvárosában — mint az ottani lap beszéli — egy szolgáló oly gyermeket szült, melynek négy szarva van a fején. Két szarvat ügyes műtéttel sikerült már eltávolitani, remélik, hogy ez a másik kettővel is sikerülni fog. A gyermek teljesen életképes fiu, ép és egészséges.

— **Apró hirek**. Ricard, a franczia köztársaság belügyminisztere f. hó 11-én éjjel, szivbajban meghalt. Halála kipótolhatatlan veszteség a szabadelvüekre. — Bolgárországban a lázadás befejezett ténynyé vált. Slatitza városában tört ki. Még nagyobb mérveket öltött a zendülés Tatar-Bazardjikban, a vilajet egyik legnagyobb városában, melyben sok keresztyén lakik. A zendülők mind igen jól vannak fegyverkezve s mihelyt összetűznek a „zaptiek"-kel, mindjárt van vezérük is, kinek mindenki engedelmeskedik. — Andrássy Gyula a berlini értekezleten, biztos értesülés szerint, kieszközölte: hogy a fegyveres beavatkozás terve leszorult a napirendről. — Koller, közös hadügyér, már megkezdte hat heti szabadságidejét, — A pesti tud. egyetem ujjáalakulásának 97-ik évfordulóját f. hó 13-án ülték meg. A pályadijak kiosztásánál nagy feltünést okozott: hogy a jog- és államtudományi kar egyik pályadiját — hat pályázó közül — egy gyógyszerészettan-hallgató, Brix Iván nyerte el. — Lesseueur, a franczia komikusok veteránja, elhunyt 66 éves korában, Rueilben. — A porta külön adót készül kivetni a saloniki török lakosságra, hogy abból kárpótolja a megölt konzulok családjait. — Dr. Giskra titkos tanácsost, kinek eddig nem volt szabad az udvarnál megjelennie, a király magánkihallgatáson fogadta, mi nagy feltünést okozott.

Kivonat a hivatalos értesitő május 10-diki számából.

— Herskovics Mózesnek Kriszte Gábor elleni ügyében, ez utóbbinak 3164 frtra becsült ilondapataki ingatlanai junius 8-án eladatnak.

— Novák Gergelynek Mán Andrói és Morárszia elleni ügyében, alperesnek 566 frtra becsült hesdáti birtoka május 29-kén elárveresztetik.

— Alemán Juennak Varga Juon és Czikka elleni ügyében, ez utóbbinak 2378 frt 2 krra becsült kövesdi ingatlanai jun. 7-én eladatnak.

— Katinczki Lászlónak Silip Irimia és társai elleni ügyében, utóbbinak 317 frtra becsült mányai ingatlanai jun. 10-én el fognak árveresztetni.

— Rothenbeck Frigyes brassói husvágó javai felett a csőd megnyittatott.

— Ankeu János hátszegi kereskedő ellen bevezetett csődeljárás, a csődvagyon felosztása után megszüntetett.

— Hirsch Józsefnek Pintye Vasziliję eleni ügyében, ez utóbbinak 328 forintra becsült rákosi ingatlanai junius 10-kén eladatnak.

— Mayer Zsigmondnak Pap Gávrila, Trebe Juon s Bajdok Czilik elleni ügyében, ez utóbbinak 303 frtra becsült nyerczei ingatlanai jun 12-én elárveresztetnek.

— A szászrégeni takarékpénztárnak Kaiser Sámuel hagyatéka elleni ügyében, alperesnek 813 frtra becsült sz.-régeni ingatlana jun. 16-án el fog adatni.

— Nagy Mózesnek Gidófalvi György elleni ügyében, az utóbbitól lefoglalt s 500 frtra becsült kakasdi ingatlanok jun. 21-én eladatnak.

— Mayer Zsigmondnak Popitza Juon és társai elleni ügyében, ez utóbbinak m.-n.-sombori és nyerczei ingói és ingatlanai jun. 12. és 13-án elárveresztetnek.

— A teloniális alapnak Debreczeni József elleni ügyében, ez utóbbinak 1585 forintra becsült tordai ingatlanai jun. 13-án eladatnak.

— A verespataki m. kir. és társulati szt.-kereszt-altárnai 87. és 88. sz. Edy Anton nevére jegyzett s elvesztett bányarészvények kőröztetnek.

KÖZGAZDASÁG.

— A cserebogarak ellen. Szakértők állitása szerint a folyó 1876. év különösen gazdag lesz cserebogarakban. Ez isten csapásainak tudvalevőleg 4 év szükséges, hogy a tojásból kikeltők után kész lombpusztitókká váljanak. Mint ilyen azonban csakhamar bezárja életét, de nem a nélkül, hogy számos utódokat ne hagyna maga után. A nőstény cserebogár 4—500 tojást rak le, melyekből még az év őszén mintegy 3 vonal hosszu kukaczok bujnak elő, s azonnal a fű és vetés gyökerének esnek. Télire mélyebban mennek a föld alá s a hideg évszakot átaluszszák; tavasszal azonban ismét felebb jönnek s tovább falnak, mig teljesen ki nem képződnek. De a cserebogarak száma kicsalja az ellenségeket is. Első ezek közt a seregély. Ennélfogva mindenestre kémlni kell ezeket, valamint a többi rovaritó állatokat is, kiváltképen a vakondokat. Egy vakond, mivel három annyit képes megenni, mint a mennyit nyom, napjában fölebédel 20—30 kukaczot és cserebogarat. Azonban az embernek közvetlenül is kell küzdeni kulturájának ez ellenségei ellen, s ezt legkönnyebben reggel tehetni, midőn a cserebogarak legtöbbnyire dermedt állapotban vannak s a fákról könnyen lerázhatók. Ekkor forró vizzel lehet megölni, s ha a föld vagy száraz lomb közé tesszük őket, a legkövérebb trágyát nyerjük belőlök. Stöckhardt tanár szerint 100 font fris cserebogár 1—1½ frt értékü trágyaértéket képvisel. Az ártalmas rovar igy legalább halálával hasznot tesz.

Erdély piaczi árjegyzéke.

— **M.-Vásárhely** piaczárai máj. 11-ről, 1876. egy hectoliter Tisztabuza 5 frt 36 kr, rozs 3 frt 40 kr, elegybuza 3 frt 40 kr, zab 2 frt 8 kr, 100 kgr. széna 2 frt 60 kr alomszalma — frt 80 kr, zuspszalma 1 frt, egy köbméter fa nem usztatott 3 frt 35 kr, usztatott 2 frt — kr, egy kgr. fagygyugyergya öntött 64 kr. nyujtott 60 frt 60 kr, marhahus 34 kr, konyhaliszt 10 kr, Rizs 26 kr, 1 liter gyöngykása 20 kr. borsó 12 kr, lencse 12 kr, paszuly 10 kr, köles 16 kr, egy hectol. burgonya 1 frt 50 kr, 100 kgr. savanyu káposzta — frt — kr, egy kgr. só 9 kr. disznózsir frt 90 kr, szinzsir — frt 90 kr, bors 1 frt 16 kr, hagyma. 14 kr, fokhagyma. 26 kr.

Felelős szerkesztő: **Bókésy Károly**

Van szerencsém a n. é. t. cz. közönségnek becses tudomására hozni, miszerint Kolozsvártt a

Csapó Sándor czégnél

egy vasbutor raktárt

állitottam, hol is gyártmányaim a legjutányosabb árak mellett nagy kiválasztásban kaphatók.

Bécs, 1876. január hó.

Kitschelt Ágoston örökösei,
a bécsi, londoni, párisi és münchcni kiállitásokon 23 kitüntetésben részesült vasbutor gyáros és cs. k. udvari kiállitó.

Érdekes

HECKSCHER SAMUNAK Hamburgból a mai számunkban megjelent **szerencsejelentése.** Ez a ház az itt és a környéken nyert összegek pontos és hallgatag kifizetése által oly jó hirnevet nyert, hogy mai hirdetésére mindenkit figyelmeztettünk.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala - BCU Cluj-Napoca.

Sz. 38. — 1876. (202) (1—1)
eln.

Hirdetmény.

A fő[illegible]ság kir. miniszteriumnak folyó évi április-hó 15-kén hozott határozmánya fo[illegible]an, a nagy-enyedi kir. törvényszék folyó hó utolsó napján felosztandó levén, [illegible] egész területe a gyulafehérvári kir. törvényszékhez csatoltatván, igazságügyminiszter u[illegible] nagyméltóságának mult hó 1-ről 6987. — 1876. szám alatt kelt rendelete folytán az érdekelt peres felek, illetőleg képviselők ezennel hirdetményile[illegible]értesíttetnek, hogy a nagy-enyedi kir. törvényszék eddigi illetékessége körében a folyó hó utolsó napján túli időre kiltözött csedékes pertári határamnak a folyó hó végével illetékessé válandó **gyulafehérvári kir. törvényszéknél** lesznek megtartandók.

A kir. törvényszék elnökétől.

Nagy-Enyeden, 1876. május 12-kén. HALMÁGYI SÁNDOR, elnök.

---

372. Sz. — 1876. (201) (1—3)

Pályázat!

Erdélyben Kudsiron (u. p. Alkenyér) a közös-iskolatanitói állomás, melylyel az iskolai tantárgyak tanitása a magyar, német és román nyelvben, 400 frt. évi fizetéssel, a govasdiai m. k. vasmütárspénztárból — van egybekötve, betöltendő.

A folyamodványok, melyekben az életkor, végzett tanulmányok, nyelv ismeret és a tanitói vizsgának sikeres kiállása kimutatandó, a govasdiai m. k. vasmühivatalhoz, mint a govasdiai m. k. vasmütárspénztár kezelőségéhez, a „Keletben megjelent ebbeli hirdetménynek napjától számitandó **4 hét alatt** lesznek benyújtandók.

Megemlittetik még, hogy ezen állomás ugy a társpénztár, valamint a kinevezett tanitó által évnegyedenként felmondható.

M. k. vasmühivatoltól Govasdián, (u. p. Vajda-Hunyad) 1876. május-hó 10.

1218. Sz. I. (193) (2—3)

Hirdetmény.

A kolozsvári távirdaigazgatóság és főállomása részére **folyó év september 29-től kezdve 22** vagy **23** szobából, két konyhából és mellékhelyiségekből álló szállás kerestetik, a két hivatal részére együtt, vagy esetleg külön. Felkéretnek azon háztulajdonosok, kik ily lakhelyiségeket bérbeadni hajlandók, ajánlataikat a helybeli távirdaigazgatósághoz nyujtsák be. Előlegesen szóbelileg értekezhetni az igazgatóság helyiségében naponta **délután 2 órától 4-ig.**

A kolozsvári m. k. távirdaigazgatóságtól 1876. évi május 11-kén.

Sz. 312. — 1876. (194) (3—3)

Pályázati hirdetmény.

Toroczkó bányavárosában, az orvosi állomás üresedésbe jövén, erre pályázat nyittatik, ezen orvosi állomás 200 frt. évi fizetés, 50 frt. lakbér, 2 öl tüzi fa és 16 kr. látogatási dijjal van egybekötve, ezen kivül mellékes jövedelmek lévén, egy évi tisztajövedelme 1000 frton felül megy.

A pályázni kivánók felhivatnak, folyamodványaikat **folyó évi junius-hó 10-ig,** Toroczkó bányaváros elöljáróságához beadni.

Toroczkó, 1876. május 10-kén.

Toroczkó bányaváros elöljárósága.

---

(43) (10—24)

4 goldene Medaillen. Liebig 4 Ehren-Diplome.

Company's Fleisch-Extract

aus FRAY-BENTOS (Süd-Amerika).

Nur ächt wenn die Etiquette eines jeden Topfes nebenstehenden Namenszug in blauer Farbe trägt. J. v. Liebig

Kapható **CSIKI IMRE** fűszerkereskedésében **Kolozsvárt.**

Főnyeremény esetl. **375,000 márka.**	Szerencse-jelentés	A nyeremények az állam **kezeskedik.**

Felhivás résztvevésre a hamburgi állam által biztositott nagy pénzkisorsolás nyeremény-esélyeiben,

a melyben több mint

7 millió 775,000 márkát

kell okvetlen nyerni.

Ezen előnyös pénzkisorsolás nyereményei, a mely tervszerüleg csak 81,600 orsegyet tartalmaz, következők: 1 nyeremény esetl. **375,000** márka, különösen **250,000, 125,000, 50,000, 60,000, 50,000, 40,000, 36,000,** 4-szer **30,000,** és **25,000,** 5-ször **20,000,** 24-szer **15,000, 12,000,** és **10,000,** 26-szor **6000,** 56-szor **4000** és **3000,** 206 szor **2500, 2400** és **2000,** 415-ször **1500** és **1200,** 1356-szor **500, 300** és **250,** 27463-szor **200, 150, 138, 124** és **120,** 13839-szer **94, 75, 67, 50, 40** és **20** márka fog kevés hó alatt 7 osztályban bizonyosan kisorsoltatni.

Az első nyeremény-húzás **hivatalosan** van meghatározva, s

egy egész eredeti sorsjegy ára csak 3 ft 40 kr.
egy fél eredeti sorsjegy ára csak 1 ft 70 kr.
egy negyed eredeti sorsjegy ára csak — ft 85 kr.

és én ezen az **államtól biztositott eredeti sorsjegyeket** (nem tiltott igérvényeket) **az árnak készpénzben beküldése** vagy **postai utánvéte** mellett a **legtávolabb vidékekre** is megküldöm.

A résztvevők az eredeti sorsjegy mellett még az állampecséttel ellátott eredeti játékfervet is **ingyen** kapják tőlem, és húzás után minden **felszólitás nélkül azonnal** megküldöm nekik a **hivatalos** nyeremény-lajstromot.

A nyeremény összegeket **pontosan és titoktartás mellett** küldöm meg **egyenesen** az érdekelteknek.

Megrendeléseket postai utalványnyal vagy pedig **ajánlott levél** által lehetni.

A megrendelésekkel tehát, tekintve a húzás közeségét **bizalmasan kell alólirthoz fordulni.**

Id. Heckscher Sámu,
bankár és váltó-üzér **Hamburgban.**

(190) (3—10)

---

(24) (15—36)

A hamisitás ellen határozottan szavatol.

Dr. Popp J. G.

cs. k. udv. fogorvos, Bécs, Bognergasse 2. sz

26 éven át kipróbált

Anatherin-készitményei

Odvas fogak betöltésére

nincs hathatósabb és jobb szer, mint **fogplombeja,** melylyel minden ember könnyen és legcsekélyebb fájdalom nélkül az odvas fogat kitölthetí. A fog plombe a fogmaradékkal és foghussal egyesitve minden további elrontást akadályozza és a fájdalmat csillapitja.

Anatherin szájvíz

1 forint 40 krajczáros palaczkokban, legjelesebb szer cafzos fogfájás, a foghús gyúladása, daganata és kisebbzése ellen; feloldja a meglevő fogkövet s gátolja annak ujraalakulását, megerősíti a mozgó fogakat a foghus megszilárditván által; s miután a fogakat és foghúst minden ártalmas anyagtól megtisztitja, a szájnak kellemes frisseséget kölcsönöz, ultávolitja a szájrosz büzét csak rövid idei használat után is.

Anatherin fogpép

E készitmény megőrzi a lehellet frisseségét és tisztaságát, azonkivül arra is szolgál, hogy a fogaknak vakitó fehérséget kölcsönözzön, azok romlását gátolja s a foghúst megerősitse.

Növény-fogpora

Annyira tisztitja a fogakat, hogy naponkénti használata által nemcsak az annyira kellemetlen borkő távolittatik el, hanem a fogak glazurja és fehérsége is mindinkább gyarapodik.— Egy dobozára **60 kr. o. é.**

Fogkefék felnőttek számára 1 darab 80 kr.
gyermekek „ 1 darab 50 kr.

Raktárak: Kolozsvártt: Engel J., dr. Hintz és Wolff gyógyszerészeknél, **Karvay A.-nál,** ugyszintén **Erdély** minden gyógyszertárában; illatszer és diszmű kereskedéseiben.

ÓVÁS.

Azt tapasztalom, hogy az általam 26 évi óta készitett és közkedveltségü

Anatherin szájvíz

hason név alatt hamisitватik és eladatik.

A t. közönség szivlátása az ezen hamisitás készitői ugyanazon felszerelést használják, mint minékkel én a saját gyártmányaimat ellátom.

Tanulságul minden kedvelő figyelmeztetek, hogy az általam készitett Anatherin-Szájvíz, mindenkor teljes czégemmel, **J. G. POPP cs. kir. udvari fogorvos Bécs, Bognergasse 2,** a cs. kir. szatrak udvari czégmerrel (kétfejű sas griffekből tartva) és a törvényesen letett, ólyegygyel lesz ellátva, és mindazon készitmények, melyek ugyan hasonló, de nem éppen az itt leirt felszereléssel lesznek ellátva, hamisitásnak tekintendők, egyidejűleg azt is megjegyzem, hogy a hamisitott Anatherin-Szájvíz, mely gyakran kártékony hatású, elesobban adatik el. Azért is, hogy egy ezzel valódi Anatherin-Szájvizem jó hirnevo a hamisitott által csorbulást ne szenvedjen, nádorczat meg, hogy a hamisitók ellen fölléphessek: tis tolettel felkérem a t. cz. közönséget, hogy a hamisitottnak megösmert Anatherin-Szájvizet az eladó neve megnevezése mellett, annak valódi czégére ügyelve, **J. G. Popp,**

Bécs, cs. kir. udvari fogorvos Bécs, Bognergasse 2.

---

(200) (1—6)

Soha sem hallott olcsóság!

! Bérmálási ajándékul !

A ki olcsó, felette szép és jó czikkeket kiván, rendeljen gyorsan, mig a készlet tart, dijazott!

bérmálási bazárunkban,

mesés olcsó **csak 5 frt 90 kr.** árért,

a melyen következő diszárgyakat kaphatni, s m.

1 csinos, tűzben aranyozott remontoir-órát, láncczal és órastokkal.
1 elegáns angot-hölgy-nagyernyőt.
2 japáni virág-öblönyt, gazdagon aranyozva.
2 salon-bronz-alak-gyertyatartót.
2 teljes union-dohányzó-garnitursát, mely mindent tartalmaz, a mire egy dohányozásnak szükége van; ajándékul igen czélszerű.
1 zsebbeli távirdát, ujan feltalált szab. készlet, mely által szóbeli sürgönyöket a legtávolabb vidékekre küldhetni.
1 concertinet, próbált hangszer égi hangokkal, a melyen rövid gyakorlat után a legszebb darabokat játszhatni.
1 finom Victoria-hölgyövet.
1 fenykép-albumot, gazdagon aranyozva, vegül.
1 pompás cassettet, mely mindent tartalmaz, a mit egy fiatal hölgy szive kivánhat.

E diszdarab minden salonasztalnak ékességere szolgál és ajándékul különösen alkalmas.

Minden itt elősorolt hámulatos olcsó tárgy ára összesen **csak 5 frt 90 kr.** és kapható:

Blau és Kann,
Bécs, I. Babenbergerstrasse 1. sz.

Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan teljesittetnek.

COACS. COACS. COACS. COACS.

A COACS-eladásra nézve egyelőre következő ár-mérsékles lép életbe:

50 kilogrammon alóli megrendelé-nél, helytt a gyárban

à 50 kilog. 00 kr.
50 kilogrammon felül 250 kilogrammig à 50 kilog. 85 kr.
250 kilogr. felül à 50 kilog. 75 kr.

A házhoz szállitásért 50 kilogrammon felül, a távolsághoz és mennyiséghez képest 50 kilogrammként 5—10 kr. fog számittatni.

A kolozsvári gázintézet kezelősége.

(203) (1—3)

---

(63) (7—*)

ASTHMA

indiai szivarkák Cannabis indicából

GRIMAULT és TÁRSA gyógyszerész Párisban.

Ezen uj gyógyszer Franczia ország és a külföld legtöbb orvosa által a lélegzési bajok ellen ajánlatik. Elegendő a Cannabis indicából készült szivarkák füstjét belélegzeni, hogy a leghevesebb fojtó, görcsös és ideges köhögést, rekedtséget, hangtalanságot, arozideg-fájdalmat és álmatlanságot megszüntesse, valamint a rególsorvadás ellen is hatásosnak bizonyult be. — Főraktár **Bécsben** Benno Raabe gyógyfűkereskedőnél a Bäckerstrasseban,

Kolozsvárott Dr. Hintz G. gyógyszerész urnál.

Ugyanecsak Bécsben Bruno Raabe Bäckerstasse és Philip Röder wraknál.

Épen most jelent meg

és kapható **STEIN JÁNOS** könyvkereskedésében Kolozsvárt:

A koporsónál.

Közönséges és alkalmi

halotti imák.

Irta **KÖNYVES TÓTH KÁLMÁN,** ev. ref. lelkész.

Diszes fekete bőrkötésben. Ára 2 frt 40 kr.

TOVÁBBÁ:

Irodalmi és politikai arczképek.

Irta ASBÓTH JÁNOS.

TARTALOM:

Vörösmarty Mihály.— Három Nemzedék. Széchényi és Vörösmarty. Kossuth és Petőfy. Deák és Arany. — Deák koporsójánál. — Báró Eötvös József.— Báró Kemény Zsigmond.— A fiatal irodalomból. Rákóczi és Dóczi. Arany László. Beöthy Zsolt és Abrányi Kornél.— Báró Józsika Kálmán.— Conservativek és Szabadelvűek 1825-től Világosig.— Gróf Széchényi István és gróf Desewffy Aurél.— A Conservativek harcza az alkotmányért.— Gróf Andrássy Gyula miniszterelnök.— Gróf Andrássy Gyula külügyminiszter.

Diszes kiállitásu boritékba fűzve. Ára 3 frt.

FALI TÁBLÁK

az elemi rajztanitáshoz.

Rajzolta Felméri Mózes.

A használatukhoz szolgáló **vezér-fonalat** irták Kozma Ferencz és Felméri Mózes, sz.-keresztúri áll. tanitóképezdei tanárok.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi ministerium által 1875. — 28,924 szám alatt ajánlva. Ára **6** frt.

Postán küldve csomagolás és fuvarlevélért 15 kr.

A nevezett müvet a sajtó a legkedvezőbben fogadta. A **„Néptanitók Lapja“** 1875. évi 23. számában, hol a miniszteri ajánlat is közöltetik, az mondatik róla, hogy a **tanmenet** megállapitásában **oly helyes paedagogiai tapintat** vezérelte szerzőket, melytől elismeréstünket annál kevésbé tagadhatjuk meg, minthogy a különböző elemi rajztanitási rendszerek nagy tömkelegében — annyiak után nem lett volna nehéz eltévedniök. **A stigmographiai rajz kellő méltatása** az elemi fokon **már magában véve is nagy érdem.** Az átmenet a stigmogr. rajzból a szabadkézi rajzra eléggé elökészitett, s tehát ezen oly sokak által betölthetetlennek hitt űr a két fokozat között eléggé át van hidalva, a mi által ugy hiszszük **a stigmogr. rajz legkonokabb ellenei is le lesznek fegyverezve.** A gyermekek elé szánt mintalapoktól a falitáblákig már jelentékeny módszertani haladás van. Mindezek folytán bajos lenne legalább azon egy érdemet elvitatni a Kozmák müvétől, hogy az jelenleg házgyónó és mint ilyen **hivatva van jó szolgálatokat tenni a népiskolai rajz-oktatás ügyének.** Mindezek után melegen **ajánljuk ezen rajztanitási müvet** népiskoláink számára. A kivitel elég szabatos és izléses. A nyomdai kiállitás pedig Ste[illegible] J. nyomdájának becsületére válik.“

A **„Székely Tanügy“** 1875. 17-ik számában rajzolta ismertetést közölvén egy müszaki tanitó tollából, s a többek közt a vezérmalról azt mondja, hogy „az nem követel müvészi tehetséget a tanitótól, hanem megadja a tananyag megtanitására a részletes utmutatásokat, melyek szerint **ugy tanitó is képes a rajzot sikeresen tanitani, kinek tehetségeit e tantárgyban kiképezni alkalma nem volt.** A ki a stigmogr. módszert ismeri, bizonyosan előnyt fog adni ennek a népiskolában a többi módszerek felett, s **bizonyára érdemül tudja el e táblának, hogy a rajzoktatást e módszer szerint** kezdik. Nagy reménytünk van, **hogy igy vezetve a rajzoktatást, annak dús sikere elmaradhatatlan lesz.** Ez életrevaló taneszköz, ha tanitóink körében méltó pártolásra talál, **nagy lendületet fog adni a népiskolai rajzoktatásnak.**

A **„Prot. egyházi és iskolai lapok“** mind ugyanezen előnyit emeli ki e münek s melegen ajánlja az érdekeltek figyelmébe, s átalában **minden intézetbe, hol elemi rajztanitással foglalkoznak.**

A **„Hon“** 1875. évi dec. 18-diki számában szintén igen ajánlólag ismerteti. „Az elemi rajztanitás — mondja — nálunk mindeddig csaknem kizárólag német minták után történt, s igy csak **örvendetes nyeménynek tekintjük,** hogy e téren magyar emberek is tesznek kisérlet. Szerzők módszere a stigmographiai, s szabadkézi rajz combinatiojában áll. Szerzők az általános paedagogiai elveket megtartják, s mindenek felett az egyszerüségre jobban ügyelnek, mint rendesen szokott. Nézetünk szerint e módszer teljesen helyes. Szerzők módszerük megvilágitására **oly vezérfonalat irnak, mely világosság és teljesség tekintetében páratlanül áll s mint paedagogiai munka is kiváló figyelmet érdemel.**

Az uj cselédtörvény.

(Életbe lépett 1876. május 1-én.)

TÖRVÉNYCZIKK

A CSELÉD ÉS GAZDA KÖZÖTTI viszony szabályozásáról,

a gazdasági munkásokról és a napszámosokról.

Ára fűzve 20 kr. postán küldve 2 kr.

Távirdai gép- és kapcsolástan.

A posta- és távirda intézetnél alkalmazottak használatára.

50 kőmetszetű ábrával.

Irta SZÉKELY ISTVÁN magy. kir. távirdatiszt. Ára fűzve 1 ft 60 kr.

Kolozsvár részletes leirása és ERDÉLY FÖLDRAJZA.

Az újabb nevelési elvek szerint,

ELEMI és NÉPISKOLÁK használatára.

Készité PÁNCZÉL FERENCZ.

Két köre metszett tér- és földképpel. Második javitott és bővitett kiadás.

Ára kötve **40** kr.

Erdély s különösen a szélelyföld KÖZGAZDASÁGI JELENE és JÖVŐJE.

Az Erdélyi Gazdasági-egylet egy tagjától.

Ára 40 kr.

Bérmentve postán küldve **46** kr. mely postaintalványnyal előre beküldendő.

Pénzküldeményeknél a könyv árán felül még 10 kr. menékvendőlje fuvarlevél és csomag-lásért.

Vaskereskedés! Leszállitott árak!

(176) (5—20)

Miután kereskedésemet ujból berendezni elhatároztam, van szerencsém a n. érd. közönséggel, ugy szintén az épiteni szándékozókkal tudatni, hogy a felette fellhalmozott vas-szerszám, épüllet vasalás, konyha eszközök s több fajta főző és fűtő kemenczékből álló czikkeimnek árait, a mai naptól kezdve a nyári időnyre detenesen leszallitottam, s igy egész tisztelettel felkérem a t. cz. közönséget, engem szükségleteik bevásárlása végett látogatásukkal megtisztelni.

Kolozsvártt, május 1. 1876.

NÉMA FERENCZ, fűtő Tivoli-ház.

Vaskereskedés! Leszállitott árak!

Iskola Alapítvány - J. G. Popp, Kö[illegible] Szoc[illegible]